

ხვამლის მთის არქეოლოგია

❖ ზოგადი სახელმძღვანელო პრინციპები

საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული კულტურული ფასეულობების მოვლა-პატრონობა და მათი შენარჩუნება უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია სახელმწიფოს განვითარების პროცესში. ჩასატარებელი სამუშაოებით მოხდება საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ნიმუშების რეაბილიტაციისათვის საჭირო ღონისძიებების განხორციელება.

❖ ძირითადი პირობები

მიმწოდებელი შემსყიდველთან შეთანხმებული სამუშაოების გრაფიკის შესაბამისად, წარუდგენს მას ინფორმაციას, წერილობითი ანგარიშის სახით, გათვალისწინებული სამუშაოების მიმდინარეობის შესახებ. იგი ვალდებულია, გაითვალისწინოს შემსყიდველის შენიშვნები და წინადადებები, რაც შემდგომში საფუძვლად დაედება შესრულებული სამუშაოების ანაზღაურებას.

სამუშაოების შესრულების გრაფიკი განსაზღვრავს სამუშაოთა მიმდინარეობას და შემსყიდველისათვის ეტაპობრივად წარუდგენს გეგმას.

შესრულებული სამუშაოების ანგარიში შემსყიდველს წარედგინება ელექტრონული ვერსიის – კომპაქტური CD დისკის (1 ეგზემპლარი) და მყარი ასლების სახით (4 ეგზემპლარი).

მიმწოდებელი ვალდებულია, არქეოლოგიური სამუშაოების დაწყებამდე ძეგლზე დაამონტაჟოს ჩასატარებელი სამუშაოების ამსახველი საინფორმაციო ბანერი, რომელიც უნდა შეიცავდეს შემდეგ ინფორმაციას:

- მესაკუთრე;
- შემსყიდველი;
- მიმწოდებელი;
- ჩასატარებელი სამუშაოს სახეობა;

❖ ძეგლის მოკლე აღწერა

ხვამლი, იგივე ხომლი – კირქვული მასივია ლეჩხუმში, ცაგერისა და წყალტუბოს მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე.

ხვამლის ქვაბების შესწავლის პირველი ცდა იყო 1939 წელს ქართველი აღპინისტის ალ. ჯაფარიძის ასვლა, რასაც 1945 წელს აღპინისტურ-გეოლოგიური ექსპედიცია მოჰყვა. გაირკვა, რომ კარსტული წარმოშობის გამოქვაბულში ოთხი სართული იყო გამართული, სადაც მრავალსენაკიანი, ქვითკირ-აგურით ამოყვანილი ნაგებობები დაფიქსირდა. აღმოჩენილი კერამიკის მიხედვით, ძეგლი განვითარებული შუა საუკუნეებით დათარიღდა.

ხვამლის შესწავლა 1990-იან წლებში გააგრძელა არქეოლოგიური კვლევის ცენტრის ექსპედიციამ (ხელმძღვანელი გურამ გაბიძაშვილი). ხვამლის მიმდებარე ტერიტორიაზე დაფიქსირდა არაერთი არქეოლოგიური ობიექტი (პალეოლითური სადგომები, გვიანბრინჯაო-აღრერკინის ხანის ნამოსახლარები და მეტალურგიული სახელოსნოები, ანტიკური ხანის ნამოსახლარები და სამაროვნები, შუასაუკუნეების ნამოსახლარები და საფორთიფიკაციო ნაგებობები).

2007-2010 წწ. რუსთაველის სამეცნიერო ფონდის საგრანტო დაფინანსებით დაიწყო ხვამლისა და მიმდებარე ტერიტორიის არქეოლოგიური შესწავლა, რომლის მიმდინარეობისას გაითხარა ხვამლის მთის წვერზე მდებარე წმიდა გიორგის ეკლესიის გალავნის მცირე მონაკვეთი და მისი კარიბჭე, გვიანბრინჯაო-ადრერკინის ხანის მეტალურგთა ნასახლარი და სახელოსნო სოფ. დღნორისთან (კორვაში); გონას ანტიკური ხანის სამაროვანი და ნამოსახლარი; დაიზვერა ხვამლის მთის გარშემო მდებარე საფორთიფიკაციო ნაგებობები, რომელთა ქვედა ფენები არქაული ჩანს. გათხრების პარალელურად მიმდინარეობდა მღვიმეების კვლევა, გადაღებული იქნა დოკუმენტური ფილმი ხვამლის საიდუმლოებების შესახებ.

2013 წელს სპორტისა და ახალგაზრდობის სამინისტროს ბავშვთა და ახალგაზრდობის ფონდის გრანტით მოეწყო მოკლევადიანი ექსპედიცია არქეოლოგ დავით სულხანიშვილის ხელმძღვანელობით. გაითხარა გონის სამაროვნის უკიდურეს დასავლეთ ნაწილში 2 სამარხი. ექსპედიციამ დაზვერა ხვამლის პლატო და “ნამქშევიგორა”.

ხვამლის მთის ტერიტორიაზე უნდა ჩატარდეს შემდეგი არქეოლოგიური სამუშაოები:

- ჰუმუსის მოხსნა ორ უბანზე (I. 25X20მ კვ/მ, II. 30X10 კვ/მ) სიღრმით 30 სმ;
- გასათხრელი ფართობი 20X15მ კვ/მ საშუალოს სიღრმით 0.5-1 მ;
- გასათხრელი ფართობი 30X10 კვ/მ საშუალოს სიღრმით 0.5-1 მ;
- განათხარი ფართობის ნაწილის რეკულტივაცია;
- მიწის გატანა 20 მ-ზე ხელით და ურიკით.

❖ არქეოლოგიური გათხრების ჩატარების პირობები

- სამუშაოების ჩატარებისას ყურადღება უნდა მიექცეს სამუშაოთა შესრულების ხარისხობრივ მაჩვენებლებს, რომელთა დაცვა სავალდებულოა კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის ფასეული ელემენტების შესანარჩუნებლად. მუშაობის პროცესში მიმწოდებელი ვალდებულია, სამუშაოები შეასრულოს სავალდებულო არქეოლოგიური სამუშაოების მეთოდების სრული დაცვით;
- სამუშაოთა მიმდინარეობისას გამოვლენილი არქეოლოგიური ობიექტები და არქეოლოგიური მასალა მიმწოდებელმა სათანადოდ უნდა დაიცვას დაზიანებისგან, განადგურებისა და დაკარგვისგან, ასევე გარემო პირობებისა და სხვა არასასურველი ზემოქმედებისაგან;
- თუ არქეოლოგიურ სამუშაოთა მიმდინარეობისას გამოვლინდა მაღალი მატერიალური ღირებულების მქონე ნივთი (ნივთები), ამასთანავე, მეთოდოლოგიური, კლიმატური, ტექნიკური ან სხვა პირობების გამო ვერ ხერხდება მისი (მათი) დაუყოვნებლივ ამოღება და უსაფრთხო ადგილას ტრანსპორტირება, მიმწოდებელი ვალდებულია, დაუყოვნებლივ მიმართოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს შესაბამის ტერიტორიულ ორგანოს;
- მოძრავი არქეოლოგიური მონაპოვარი, უნდა ჩაბარდეს უახლოეს უახლოეს მუზეუმ-ნაკრძალს, მუზეუმს ან სხვა შესაბამის სამეცნიერო დაწესებულებას სათანადო თანხმებ დოკუმენტაციასთან ერთად;
- არქეოლოგიური სამუშაოების მიმდინარეობისას, ახლადგამოვლენილი გარემოებ(ებ)ით გამოწვეული ცვლილებები შეთანხმებულ უნდა იქნეს შემსყიდველთან.

❖ *შემსყიდველისთვის გადასაცემი საბოლოო პროდუქცია*

წარმოდგენილი პირობებისა და ვადების ფარგლებში, მიმწოდებელმა საბოლოო პროდუქციის სახით შემსყიდველს უნდა გადასცეს არქეოლოგიური კვლევის ჩატარების შედეგები, შემდეგი შემადგენლობით:

- შესწავლილი ტერიტორიისა და მასზე არსებული ობიექტების ფიქსაციის, მათ შორის ფოტო და ვიზუალური აღწერის მასალები;
- შესწავლილი ტერიტორიის (ობიექტის) ისტორიულ-ბიბლიოგრაფიული და საარქივო კვლევის მასალები, შესაბამისი წყაროების მითითებით. კერძოდ: სამუზეუმო და საარქივო მასალების (არსებობის შემთხვევაში – ისტორიული რუკები და გენერალური გეგმები, ისტორიული საკადასტრო და ნაგებობების გეგმები, არქივებში დაცული, ტერიტორიის ამსახველი ფოტომასალა, კოსმოსური და აეროფოტომასალები) მოძიება;
- შესწავლილ ტერიტორიაზე მოპოვებული პირველადი ინფორმაციის საარქივო მონაცემებთან მიმართების ანალიზი;
- შესწავლილი ტერიტორიის ადგილმდებარეობის სიტუაციური გეგმა (მასშტაბი 1:2000 და 1:500), GPS კოორდინატებით;
- საკვლევი ტერიტორიის კვადრატებად დაყოფის სქემა;
- არქეოლოგიური კვლევისას გამოვლენილი ძეგლების განლაგების სქემა და ანაზომი;
- არქეოლოგის ხელმოწერით დადასტურებული შურფების განლაგების სქემა;
- კროკები;
- გამოხაზული ნახაზები (მასშტაბი 1:25, 1:20) ძირითადი პარამეტრების ზომების დაცვით;
- ტექსტური აღწერილობა;
- არქეოლოგიური კვლევის შედეგების ანგარიში.

❖ ხვამლის მთის ტერიტორიაზე ჩასატარებელი არქეოლოგიური სამუშაოებისათვის დოკუმენტაცია მოცემულია ტექნიკური დავალების დანართების სახით.

- ხვამლის მთის ტერიტორიის ფოტოიდუსტრაცია.

❖ *სამუშაოთა საბოლოო მიღება*

მიმწოდებელი ატყობინებს შემსყიდველს სამუშაოთა დასრულების შესახებ, თანახმად გეგმა-გრაფიკისა.

შემსყიდველი ამოწმებს შესრულებულ სამუშაოებს. თუ შემსყიდველმა სამუშაოები შეაფასა წუნით, სამუშაოები დასრულებულად ჩაითვლება დეფექტების აღმოფხვრის შემდეგ.

❖ *სამუშაოთა შესრულების ვადები*

შესრულებულ სამუშაოთა ანგარიშის ჩაბარების საბოლოო ვადაა 2015 წლის 1 სექტემბერი. შესრულებულ სამუშაოთა ეტაპობრივი ჩაბარების ვადები და გრაფიკი დაზუსტებული იქნება პრეტენდენტის მიერ შემოთავაზებული გეგმა-გრაფიკის მიხედვით.

**ხეამლის მთის არქეოლოგია
სახარჯთაღრიცხვო ფორმა**

I. ფიზიკური სამუშაოები

№	სამუშაოების ჩამონათვალი	განზ.	რაოდ.	ერთ. ფასი ლარი	საერთო ფასი ლარი
1	2	3	4	5	6
	არქეოლოგიური სამუშაოები				
1	ჰუმუსის მოხსნა ორ უბანზე (I. 25X20მ კვ/მ, II. 30X10 კვ/მ) სიღრმით 30 სმ	მ³	240		
2	გასათხრელი ფართობი 20X15მ კვ/მ საშუალოს სიღრმით 0.5-1 მ	მ³	300		
3	გასათხრელი ფართობი 30X10 კვ/მ საშუალოს სიღრმით 0.5-1 მ	მ³	300		
4	განათხარი ფართობის ნაწილის რეკულტივაცია	მ³	100		
5	მიწის გატანა 20 მ-ზე ხელით და ურიკით	მ³	700		
	ჯამი I				

II. კვლევითი სამუშაოები

	დასახელება	სულ ღირებულება, ლარი
1	შესწავლილი ტერიტორიისა და მასზე არსებული ობიექტების ფიქსაცია, მათ შორის ფოტო და ვიზუალური აღწერის მასალები	
2	შესწავლილი ტერიტორიის (ობიექტის) ისტორიულ-ბიბლიოგრაფიული და საარქივო კვლევის მასალები, შესაბამისი წყაროების მითითებით. კერძოდ: სამუზეუმო და საარქივო მასალების (არსებობის შემთხვევაში – ისტორიული რუკები და გენერალური გეგმები, ისტორიული საკადასტრო და ნაგებობების გეგმები, არქივებში დაცული, ტერიტორიის ამსახველი ფოტომასალა, კოსმოსური და აეროფოტომასალები) მოძიება	
3	შესწავლილ ტერიტორიაზე მოპოვებული პირველადი ინფორმაციის საარქივო მონაცემებთან მიმართების ანალიზი	
4	შესწავლილი ტერიტორიის ადგილმდებარეობის სიტუაციური გეგმა (მასშტაბი 1:2000 და 1:500), GPS კოორდინატებით	
5	საკვლევი ტერიტორიის კვადრატებად დაყოფის სქემა	

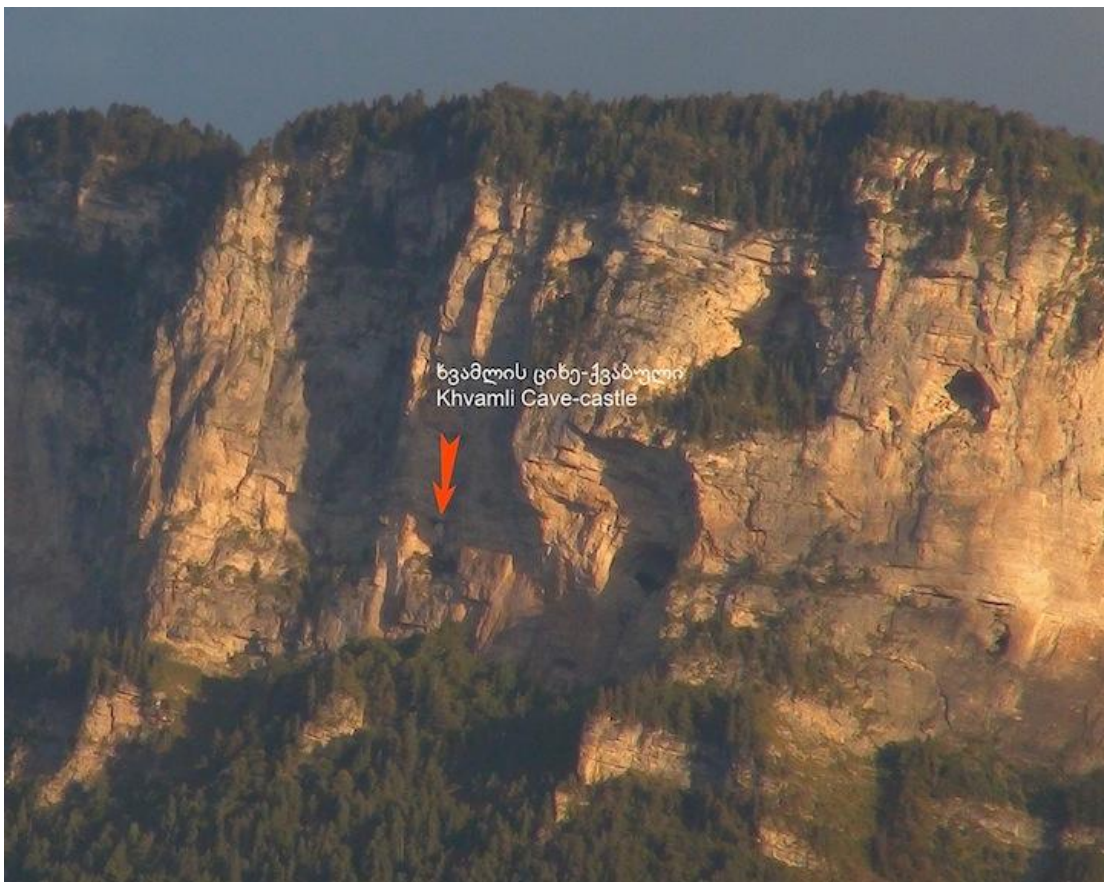
6	არქეოლოგიური კვლევისას გამოვლენილი ძეგლების განლაგების სქემა და ანაზომი	
7	არქეოლოგიის ხელმოწერით დადასტურებული შურფების განლაგების სქემა	
8	კროკების შედგენა	
9	გამოხაზული ნახაზები (მასშტაბი 1:25, 1:20) ძირითადი პარამეტრების ზომების დატანით	
10	ტექსტური აღწერილობა	
	ჯამი II	

	სულ პირდაპირი ხარჯები (ჯამი I+ჯამი II)		
	ზედნადები ხარჯები არაუმეტეს 10%	%	
	ჯამი		
	მოგება არაუმეტეს 8%	%	
	ჯამი		
	გაუთვალისწინებელი ხარჯები არაუმეტეს 2%	%	
	ჯამი		
	დღგ 18%	18%	
	სულ		

ფოტომასალა

ხვამლის მასივი

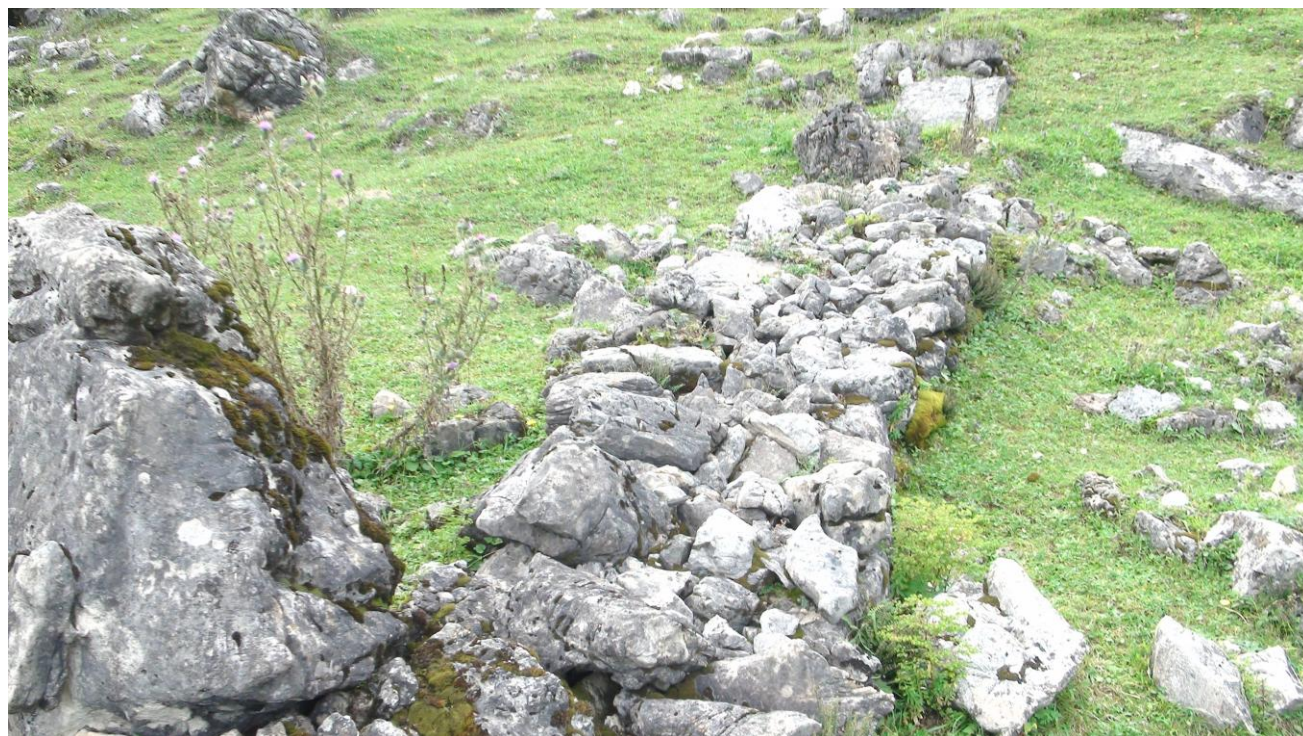
ხვამლის ციხე-ქვაბული

გალავნის ნაშთი

ხვამლის ქვედა პლატო

კედლის ნაშთი